

ĐÀO TẠO NGUỒN NHÂN LỰC PHỤC VỤ PHÁT TRIỂN LOẠI HÌNH DU LỊCH CỘNG ĐỒNG Ở HUYỆN CON CUÔNG, TỈNH NGHỆ AN

Trần Thị Thủy

Viện Sư phạm Xã hội, Trường Đại học Vinh

Ngày nhận bài 15/11/2018, ngày nhận đăng 22/01/2019

Tóm tắt: Đến nay, huyện Con Cuông được coi như một điểm sáng của du lịch Nghệ An với định hướng phát triển du lịch cộng đồng gắn với bảo tồn văn hóa Thái. Tuy nhiên, do người Thái ở huyện Con Cuông mới chỉ bước đầu làm quen với loại hình du lịch này nên họ còn nhiều bỡ ngỡ, thực trạng nguồn lao động ở đây còn bộc lộ nhiều hạn chế cả về số lượng và chất lượng. Công tác đào tạo nguồn nhân lực là một trong những nhiệm vụ tiên quyết để phát triển du lịch cộng đồng ở huyện Con Cuông. Bài viết chỉ ra những nội dung và những hình thức đào tạo có thể áp dụng nhằm nâng cao chất lượng nguồn lao động, đáp ứng nhu cầu phát triển loại hình du lịch cộng đồng tại huyện Con Cuông.

1. Đặt vấn đề

Huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An là một huyện miền núi giàu tiềm năng để phát triển các loại hình du lịch như du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng, du lịch sinh thái dựa vào cộng đồng, là những loại hình du lịch được du khách trong nước và quốc tế rất ưa chuộng hiện nay. Không chỉ là vùng đất cảnh quan hữu tình, Con Cuông còn là địa bàn cư trú của các dân tộc Mường, Thái, Mông, Thổ, Khơ mú, Dao, Kinh... mang bên mình bản sắc văn hoá phong phú, đa dạng, đặc sắc, tạo nên bức tranh đa sắc về đời sống văn hoá, xã hội. Từ văn hoá ở, mặc, ẩm thực, đến các hoạt động văn hóa tinh thần như các tập tục sinh hoạt, tín ngưỡng, lễ hội... đều toát lên những nét bản sắc văn hoá độc đáo, riêng có. Tuy nhiên, những kết quả phát triển du lịch cộng đồng ở đây còn rất khiêm tốn, mờ nhạt, số lượng khách đến chưa nhiều, doanh thu còn thấp, thời gian lưu trú không dài, cơ cấu chi tiêu của khách du lịch chưa cao. Thực trạng do nhiều nguyên nhân như sản phẩm đơn điệu, dịch vụ thấp kém, quảng bá chưa tốt... nhưng nguyên nhân đầu tiên phải kể tới đó là sự non yếu của nguồn nhân lực.

Mặc dù đã có một số tín hiệu đáng mừng như các nhà quản lý bước đầu đã được tiếp cận với du lịch cộng đồng, lực lượng lao động trực tiếp phục vụ du lịch tại các cơ sở kinh doanh du lịch ngày càng được chú trọng đào tạo để nâng cao trình độ chuyên môn, người dân một số địa phương đã được tập huấn nâng cao nhận thức và tập huấn tay nghề nhưng về cơ bản chất lượng nguồn lao động tại đây vẫn còn rất nhiều hạn chế đối với tất cả các đối tượng, bao gồm nhà quản lý, lực lượng lao động trực tiếp phục vụ du lịch tại các cơ sở kinh doanh du lịch và các đối tượng lao động là người dân địa phương.

Từ đây cũng đặt ra một vấn đề rất mâu chốt cần quan tâm là yếu tố năng lực của cộng đồng trong việc phát huy những nét văn hóa trên vào du lịch, mà điều trước hết chúng ta cần quan tâm là yếu tố con người. Chúng ta cần mở những lớp tập huấn, đào tạo, những đợt đi tham quan học hỏi mô hình cho người dân địa phương và cử người đi học tập để đồng đạo người dân tại các thôn/bản có những kỹ năng trong xây dựng hình ảnh, quảng bá, giới thiệu, rồi làm tốt các khâu trong hoạt động phục vụ du khách như

đón tiếp, dịch vụ ăn, uống, nghỉ dưỡng, bố trí các hình thức cho du khách khám phá, trải nghiệm, tìm hiểu những nét đẹp văn hóa đặc sắc của địa phương.

2. Thực trạng nguồn nhân lực phục vụ phát triển loại hình du lịch cộng đồng

2.1. Thực trạng về số lượng

Hiện nay, ở huyện Con Cuông có cộng đồng bản Nưa, bản Khe Rạn, bản Xiềng là những bản đang triển khai tổ chức du lịch cộng đồng. Tại các bản đó, cộng đồng đã bước đầu tham gia vào loại hình du lịch cộng đồng thông qua cung cấp dịch vụ lưu trú và ăn uống cho khách du lịch. Tuy nhiên, số lượng nhân lực tham gia vào các dịch vụ trong du lịch cộng đồng còn rất khiêm tốn. Năm 2011, thông qua dự án “*Xây dựng mô hình DLCD tuyến Bồng Khê - Yên Khê - Lục Dạ - Môn Sơn, huyện Con Cuông - tỉnh Nghệ An*” do Khu dự trữ Sinh quyển Tây Nghệ An đề xuất và thực hiện, bộ máy quản lý hoạt động du lịch cộng đồng của người Thái đã được hình thành tại huyện Con Cuông. Tại đây đã hình thành 04 nhóm nòng cốt tại các bản Khe Rạn, Bản Nưa, Yên Thành và Làng Xiềng; mỗi nhóm gồm 6 thành viên. Số lượng lao động chính thức tham gia hoạt động du lịch cộng đồng ở mỗi bản bao gồm: 01 trưởng ban (trưởng thôn), 01 kế toán (kiêm thủ quỹ), 04 thành viên (là tổ trưởng các tổ: nấu ăn - phục vụ, văn nghệ - làng nghề, dẫn đường, bảo vệ - lưu trú) với nhiệm kỳ hoạt động của ban quản lý là hai năm. Ngoài ra, còn có các thành viên của các nhóm nhưng họ chỉ tham gia khi có đoàn khách đến còn bình thường họ vẫn làm những công việc khác để có thu nhập. Đến nay, do lượng khách đến chưa nhiều nên chỉ còn cộng đồng bản Nưa, bản Khe Rạn và bản Xiềng là vẫn duy trì các tổ cung cấp dịch vụ du lịch cộng đồng.

Tại bản Nưa (xã Yên Khê), năm 2011, nằm trong khuôn khổ các hoạt động của dự án “*Xây dựng mô hình DLCD tuyến Bồng Khê - Yên Khê - Lục Dạ - Môn Sơn, huyện Con Cuông - tỉnh Nghệ An*”, có 05 người là Vi Thị Mơ, Lô Thị Hoa, Lô Đình Nhượng, Lương Thị In và Vị Thị Tài được cử đi tập huấn và tham quan học hỏi kinh nghiệm về phát triển du lịch cộng đồng ở bản Lác (Mai Châu, Hòa Bình). Khi về họ đã thành lập một tổ để xây dựng và phát triển du lịch cộng đồng bản Nưa và cử chị Lô Thị Hoa làm tổ trưởng tổ lưu trú. Gia đình chị Lô Thị Hoa cũng chính là hộ tiên phong đầu tư cơ sở vật chất kỹ thuật phục vụ khách du lịch cộng đồng và trở thành hộ làm du lịch tốt nhất ở huyện Con Cuông. Đến nay, bản Nưa được xem như là một điển hình về du lịch cộng đồng ở Con Cuông, tuy nhiên số lượng lao động vẫn còn rất khiêm tốn và phần lớn họ là lao động không chuyên. Hiện tại, tổ lưu trú bản Nưa có 3 hộ, tổ ẩm thực có khoảng 10 người, tổ văn nghệ cũng có khoảng 10 người và họ tham gia vào hoạt động du lịch cộng đồng như một công việc làm thêm chứ du lịch chưa phải là sinh kế của họ. Còn ở bản Khe Rạn (xã Bồng Khê) hiện nay mới chỉ có đội văn nghệ và các tổ ẩm thực hoạt động thường xuyên. Đội văn nghệ bản Khe Rạn có khoảng 10 người, họ sẽ tham gia biểu diễn khi khách có nhu cầu. Bản Khe Rạn có 3 tổ ẩm thực, mỗi tổ có khoảng 5 đến 6 thành viên, tùy theo số lượng khách đặt ăn, nếu số lượng đoàn khách đông họ sẽ huy động thêm người. Phần lớn những thành viên tham gia đội ẩm thực cũng là những thành viên tham gia đội văn nghệ nên số lượng người dân tham gia cung cấp dịch vụ du lịch cộng đồng tại Khe Rạn trên thực tế không nhiều. Bản Xiềng (xã Môn Sơn) cũng đang hướng đến tổ chức hoạt động du lịch cộng đồng, tuy nhiên các tổ dịch vụ được thành lập từ năm 2011

đến nay không còn duy trì hoạt động mà chỉ có một số hộ hoạt động đơn lẻ và chủ yếu phục vụ dịch vụ ẩm thực cho những đoàn khách có số lượng ít.

Như vậy, về số lượng, cộng đồng có tổ chức các hoạt động du lịch cộng đồng ở huyện Con Cuông hiện nay mới chỉ có ba bản là bản Nưa (xã Yên Khê), bản Khe Rạn (xã Bồng Khê) và bản Xiềng (xã Môn Sơn). Còn số lượng nhân lực tham gia vào các dịch vụ du lịch cộng đồng ở ba bản nói trên còn hết sức hạn chế, đó mới chỉ là hoạt động của từng nhóm nhỏ trong cộng đồng và tất cả họ đều là lao động không chuyên, chỉ tham gia khi có nhu cầu của du khách chứ làm du lịch không phải là công việc chính mang đến thu nhập cho họ.

Hầu hết người Thái ở huyện Con Cuông khi được hỏi đều cho biết họ rất ủng hộ việc phát triển du lịch cộng đồng tại các thôn/bản của họ và đều bày tỏ nguyện vọng được tham gia vào các hoạt động du lịch cộng đồng. Theo tư liệu thực địa của tác giả, 99,6% người dân Con Cuông được hỏi cho biết rất muốn được đón tiếp các đoàn khách du lịch đến thăm thôn/bản của mình, 97,6% trong số họ muốn khách du lịch đến tham quan, lưu trú tại nhà mình và hầu hết người dân khẳng định các thành viên trong gia đình sẽ có thái độ ứng xử thân thiện, cởi mở với khách du lịch như một thành viên thật sự. Tuy nhiên, kết quả điều tra bảng hỏi cũng phản ánh rằng mức độ hiểu biết của cộng đồng địa phương về loại hình du lịch cộng đồng còn rất thấp. Chỉ có 56,8% người dân Con Cuông cho biết họ đã nghe về du lịch cộng đồng, 6% người dân thường xuyên tiếp xúc với khách du lịch và họ hầu hết là những người dân bán hàng tại các điểm tham quan. Trong khi đó có 43,1% người dân được hỏi cho biết chỉ thỉnh thoảng tiếp xúc với khách du lịch và có đến 50,8% người dân cho biết họ chưa bao giờ tiếp xúc với khách du lịch. Nhìn chung, người Thái ở Con Cuông về cơ bản rất ủng hộ việc phát triển du lịch cộng đồng, họ rất hiếu khách và mong muốn được tham gia vào các hoạt động du lịch nhưng phần lớn trong số họ chưa từng tham gia vào các hoạt động này hoặc chỉ mới tham gia ở mức độ rất thấp. Điều này cho thấy tuy tiềm năng lao động dồi dào nhưng thực tế chỉ một bộ phận rất nhỏ những người dân nơi đây tham gia hoạt động du lịch cộng đồng.

2.2. Thực trạng về chất lượng

Tại huyện Con Cuông, thời gian qua đã có các hoạt động nhằm nâng cao chất lượng nguồn lao động du lịch thông qua các lớp tập huấn ngắn hạn thuộc các chương trình, dự án khác nhau. Tháng 6/2011, Vườn quốc gia Pù Mát đã ký Thỏa thuận đối tác thực hiện giữa Tổ chức UNESCO Việt Nam và Ban quản lý Vườn quốc gia Pù Mát về vai trò và nhiệm vụ của đối tác thực hiện dự án “*Xây dựng mô hình du lịch cộng đồng tuyến Bồng Khê - Yên Khê - Lục Dạ - Môn Sơn huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An,*” với mục tiêu bảo tồn bản sắc văn hóa của cộng đồng các dân tộc, đồng thời tạo sinh kế, tăng thu nhập cho người dân địa phương. Qua các hoạt động của dự án, nhóm nòng cốt đã được hình thành tại các bản Khe Rạn, Bản Nưa, Yên Thành và bản Xiềng. Nhóm thực hiện dự án đã tổ chức tập huấn và tham quan học hỏi kinh nghiệm cho các nhóm nòng cốt và một bộ phận người dân địa phương. Dự án đã tạo nên diện mạo mới cho những hoạt động du lịch cộng đồng ở huyện Con Cuông, đó không còn là hoạt động tự phát mà đã là hoạt động có tổ chức, có bộ máy quản lý, điều hành.

Bắt đầu từ tháng 10/2015 - 2018, tổ chức JICA hỗ trợ Nghệ An trong việc phát triển du lịch gắn với đa dạng hóa sinh kế nông lâm ngư nghiệp. Dự án đã tổ chức chương trình tham quan học tập kinh nghiệm; tổ chức hội thảo đánh giá tiềm năng phát triển một số sản phẩm địa phương phục vụ du lịch cộng đồng; triển khai thành lập các nhóm quản lý du lịch cộng đồng; điều tra khảo sát vị trí lắp đặt xây dựng nhà vệ sinh công cộng, lựa chọn ba hộ gia đình để đầu tư xây dựng hệ thống công trình phụ; đào tạo về dịch vụ homestay cho các hộ kinh doanh cùng các hoạt động phát triển dịch vụ homestay tại huyện Con Cuông. Thông qua chương trình này, những người dân tại các thôn/bản có tiềm năng phát triển du lịch cộng đồng như bản Nưa (xã Yên Khê), bản Khe Rạn (xã Bồng Khê), bản Xiềng (xã Môn Sơn) đã được các chuyên gia du lịch trong và ngoài nước tập huấn.

Gần đây, Trung tâm Khoa học Xã hội & Nhân văn Nghệ An đã chủ trì thực hiện dự án Phát triển du lịch cộng đồng ở miền Tây Nghệ An gắn với xóa đói giảm nghèo, trong đó dự án đã chọn bản Khe Rạn (xã Bồng Khê), huyện Con Cuông và bản Na Xái, xã Hạnh Dịch, huyện Quế Phong để tiến hành xây dựng mô hình du lịch cộng đồng. Bên cạnh các hoạt động khác, dự án đã tiến hành tập huấn, nâng cao năng lực làm du lịch cho bà con người Thái ở hai bản này. Bằng cách đan xen việc dạy lý thuyết với các phần thảo luận và thực hành, thông qua chương trình tập huấn, người dân đã nắm được những kiến thức cơ bản về du lịch cộng đồng như các khái niệm cơ bản, các điều kiện, nguyên tắc phát triển, tổ chức xây dựng, quản lý mô hình du lịch cộng đồng, các kỹ năng đón tiếp, phục vụ khách du lịch...

Kết quả khảo sát của tác giả sau một khóa tập huấn du lịch cộng đồng tại bản Xiềng, xã Môn Sơn được tổ chức vào tháng 6 năm 2017 cho thấy tính hiệu quả của những đợt tập huấn tại địa phương. Có 100% người dân được tập huấn cho biết họ đã có những hiểu biết ở mức độ cơ bản về du lịch cộng đồng, gần 20% học viên cho biết họ đã nắm được thành thạo, 99% học viên cho biết họ hài lòng ở mức độ cao nhất về kiến thức chuyên môn của tập huấn viên, về các phương pháp mà tập huấn viên đã sử dụng cũng như thái độ của tập huấn viên, 100% học viên cho biết họ hoàn toàn có thể áp dụng những kiến thức đã được tập huấn trong thực tiễn.

Như vậy, cho đến nay, cộng đồng người Thái ở huyện Con Cuông đã trải qua các đợt tập huấn du lịch cộng đồng khác nhau. Qua đó, một bộ phận người dân tại bản Nưa, bản Khe Rạn, bản Xiềng đã mạnh dạn đầu tư làm du lịch cộng đồng và bước đầu đạt được những thành tựu đáng khích lệ. Trong năm 2017, Con Cuông đón hơn 31 ngàn lượt khách tham quan, trong đó có hơn 700 lượt khách quốc tế, tăng gấp 2 lần so với năm 2016, doanh thu đạt 8,5 tỷ đồng. Chị Lô Thị Hoa, chủ hộ homestay Hoa Thụ ở bản Nưa cho biết năm 2011, gia đình chị mới chỉ đón 24 khách du lịch đến tham quan và sử dụng các dịch vụ ăn uống, lưu trú nhưng năm 2016 đã có 960 lượt khách đến tham quan và sử dụng các dịch vụ lưu trú, ăn uống, doanh thu từ các dịch vụ lưu trú, ăn uống đạt 107 triệu đồng; đến hết quý II năm 2017 lượng khách đã đạt 1130 khách và doanh thu đạt 137 triệu đồng. Đây là những con số còn khiêm tốn nhưng cũng cho thấy những bước khởi sắc như một điểm sáng về du lịch tại Nghệ An.

Tuy nhiên, số lượng người dân được tập huấn tại các thôn/bản có tổ chức hoạt động du lịch cộng đồng là rất nhỏ. Phần lớn trong số họ chưa bao giờ nghe về du lịch cộng đồng, chưa có bất kỳ hiểu biết gì về du lịch cộng đồng. Hiện tại, lực lượng lao động

địa phương không đáp ứng được yêu cầu của công việc do chưa được đào tạo chuyên môn, nghiệp vụ, chưa có thói quen và tác phong nghề nghiệp, hơn nữa trình độ ngoại ngữ vẫn còn nhiều hạn chế. Đây chính là những khó khăn thách thức cho việc phát triển loại hình du lịch cộng đồng ở huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An.

Đối với nguồn lao động quản lý, kết quả điều tra bằng hỏi được thực hiện năm 2014 đối với các nhà quản lý tại các huyện, xã miền Tây Nghệ An; Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch và cán bộ quản lý các khu du lịch cho thấy 61,4% chưa bao giờ tham gia các tour du lịch cộng đồng, 72,9% chưa bao giờ dự hội thảo về phát triển du lịch cộng đồng, 80% chưa từng tham gia quản lý hoạt động du lịch cộng đồng, 77,1% cho biết cơ quan họ công tác chưa tổ chức các tour du lịch cộng đồng. Hiện nay, những con số này đã được cải thiện phần nào vì các cán bộ quản lý du lịch đã tăng cường tham gia các khóa tập huấn ngắn hạn cũng như tích cực tham quan học hỏi kinh nghiệm trong và ngoài nước. Gần đây nhất, thông qua tổ chức JICA, chị Lô Thị Hoa - tổ trưởng tổ lưu trú bản Nura và một số cán bộ quản lý khác đã có đợt tham quan học hỏi kinh nghiệm dài ngày tại Nhật Bản. Đó là những tín hiệu đáng mừng, tuy nhiên chất lượng nguồn lao động quản lý vẫn còn hạn chế, cần phải khắc phục khi xây dựng các mô hình du lịch cộng đồng ở Con Cuông.

Sự yếu kém về mặt nhân lực cả về số lượng và chất lượng cùng với những hạn chế về sản phẩm, công tác xúc tiến, quảng bá khiến cho hoạt động du lịch cộng đồng ở Con Cuông vẫn còn nhỏ lẻ, tự phát, dàn trải. Để loại hình du lịch cộng đồng phát triển bền vững, phát huy được thế mạnh về tài nguyên du lịch, văn hóa bản địa, góp phần xóa đói giảm nghèo, nâng cao đời sống của đồng bào, đáp ứng yêu cầu và xu thế phát triển thì cần có những giải pháp mang tính đồng bộ và đột phá, đặc biệt là những giải pháp đào tạo nguồn nhân lực.

3. Một số giải pháp nhằm đào tạo nguồn nhân lực phục vụ phát triển du lịch cộng đồng

3.1. Nội dung đào tạo

- Thứ nhất, cung cấp kiến thức về du lịch, du lịch cộng đồng, điều kiện, nguyên tắc và các vấn đề lý luận liên quan đến loại hình du lịch cộng đồng. Đối với đối tượng là người dân địa phương, nội dung này cần được truyền đạt một cách ngắn gọn, đơn giản, dễ hiểu.

- Thứ hai, nâng cao nhận thức về việc phát huy, bảo tồn, giữ gìn tài nguyên du lịch. Đối với từng địa bàn, cần có những lớp học để giới thiệu về giá trị tài nguyên du lịch của địa phương, cách khai thác các giá trị đó và yêu cầu về việc bảo tồn, giữ gìn, phát huy các tài nguyên du lịch.

- Thứ ba, đào tạo về tâm lý và hành vi người tiêu dùng. Nội dung này bao gồm công việc tìm hiểu thị hiếu khách du lịch từ những quốc gia và vùng lãnh thổ khác nhau; cung cấp những nét đặc thù về truyền thống văn hoá của từng nước và vùng lãnh thổ; tìm hiểu sự mong đợi và thói quen của khách du lịch; tìm hiểu sở thích khác nhau (thanh niên, người già, những người đi du lịch theo gia đình, cá nhân và những người đi du lịch theo nhóm...).

- Thứ tư, đào tạo về kỹ năng đón tiếp và phục vụ khách du lịch. Nội dung này tập trung chủ yếu vào việc tạo dựng môi trường trong và ngoài tổ hợp du lịch nhằm đảm bảo tính hài hoà, nồng nhiệt, an toàn, thân thiện đối với du khách. Người dân địa phương cần được đào tạo về cách nói trong giao tiếp, thái độ và hành động đón tiếp khách du lịch. Đối với nội dung này cần chia thành từng nhóm hoặc tổ để có những nội dung chuyên sâu liên quan đến công việc của nhóm.

- Thứ năm, đào tạo về kinh doanh du lịch. Nội dung này tập trung chủ yếu vào việc trang bị cho người dân địa phương khả năng phân tích thị trường cung và cầu; xây dựng và cải thiện sản phẩm đáp ứng nhu cầu khách du lịch; xây dựng vị trí sản phẩm trên thị trường; xác định mức giá phù hợp; ký kết hợp đồng hoặc quan hệ đối tác với các công ty du lịch và các đối tác liên quan.

- Thứ sáu, đào tạo ngoại ngữ. Nội dung này chủ yếu nhằm nâng cao trình độ ngoại ngữ cho người dân địa phương nhằm tạo điều kiện để họ có thể giao tiếp được với du khách. Những ngôn ngữ thông dụng như tiếng Anh, Pháp, Đức, Tây Ban Nha... đều rất cần thiết, tuy nhiên, trước mắt nên tập trung đào tạo tiếng Anh cho cộng đồng. Bên cạnh đó, cần mở các lớp nâng cao trình độ đối với những người đã có kiến thức về ngoại ngữ hoặc những người tham gia vào hoạt động hướng dẫn du lịch.

- Thứ bảy, đào tạo về xúc tiến, quảng bá. Nội dung này nhằm giúp người dân địa phương biết cách xây dựng tài liệu phục vụ công tác xúc tiến, quảng bá về tổ hợp du lịch như tờ gấp, sách, báo, sổ tay hướng dẫn du lịch, website du lịch...

Ngoài ra, còn phải đào tạo cho người dân những nội dung liên quan tới các quy định về hoạt động lưu trú của du khách, bao gồm những quy định chung như phòng cháy chữa cháy, kiểm tra khách du lịch và những quy định cụ thể đối với khách du lịch nhằm tạo điều kiện cho người dân nắm và thực hiện tốt các quy định theo pháp luật...

3.2. Các hình thức đào tạo

Công tác đào tạo, nâng cao kiến thức, kỹ năng du lịch cộng đồng ở huyện Con Cuông cần được tiến hành theo các hình thức khác nhau để nâng cao năng lực cho người dân.

Thứ nhất, đào tạo tại chỗ: Mời các chuyên gia mở các lớp học chuyên môn, nghiệp vụ phục vụ du lịch ngay tại nơi sinh sống của người dân. Địa điểm có thể là nhà văn hóa xã, hội trường thôn... để người dân tham dự.

Thứ hai, đào tạo kết hợp thông qua việc gửi con em của người dân địa phương tới các trường học có đào tạo về du lịch tại các địa phương hoặc vùng lân cận. Sau khi kết thúc khoá học, các em có thể về địa phương để làm việc và phổ biến, truyền đạt cho những người khác trong tổ hợp.

Thứ ba, ban điều hành có thể kết hợp ký kết các hợp đồng với cơ sở đào tạo theo thực tế phục vụ du lịch tại địa phương hoặc tổ chức các lớp đào tạo ngắn hạn cho người dân theo đặc điểm, yêu cầu của từng bộ phận.

Cuối cùng, hoạt động đào tạo nguồn nhân lực du lịch cộng đồng tại huyện Con Cuông cần chú trọng hình thức tham quan, học hỏi tại các mô hình trong và ngoài nước. Đây là giải pháp quan trọng vì thông qua hình thức này, nhân lực phục vụ du lịch cộng đồng có cái nhìn thực tế và có thể so sánh về việc phát triển du lịch cộng đồng của chính bản thân họ với những nơi khác, từ đó họ sẽ có những điều chỉnh phù hợp.

Bên cạnh việc đào tạo, vấn đề sử dụng nhân lực địa phương cũng cần được quan tâm. Cần xác định những công việc phù hợp với năng lực cộng đồng địa phương và những công việc cần phải có các chuyên gia hay nhân viên chuyên nghiệp. Bên cạnh đó, việc phân công công việc cần phải nghiên cứu kỹ về các yếu tố như dân tộc, giới tính, sức khỏe, văn hóa và môi trường sống của người địa phương.

Trong các hình thức đào tạo trên thì người dân một số thôn/bản ở huyện Con Cuông đã được đào tạo thông qua hình thức thứ nhất là tham gia các lớp học cùng các chuyên gia về đào tạo tại chỗ trong thời gian ngắn kết hợp với tổ chức tham quan học tập kinh nghiệm tại một số mô hình. Trong thời gian tới, huyện Con Cuông cần tiến hành thêm các hình thức đào tạo khác để nâng cao năng lực cho người dân. Đối với các thôn/bản chưa tiến hành thì cần kết hợp cả ba hình thức trên để có nguồn nhân lực du lịch đáp ứng nhu cầu phát triển du lịch cộng đồng.

4. Kết luận

Huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An là một huyện miền núi giàu tiềm năng để phát triển các loại hình du lịch như du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng, du lịch sinh thái dựa vào cộng đồng. Tuy nhiên, những kết quả phát triển du lịch cộng đồng ở đây còn rất khiêm tốn. Để khắc phục tình trạng này thì vấn đề đào tạo nguồn nhân lực là nhiệm vụ cần được ưu tiên hàng đầu.

Thời gian qua tại huyện Con Cuông, các nhà quản lý và một bộ phận người dân các cộng đồng có hoạt động du lịch đã được tham gia các lớp tập huấn ngắn hạn và tham quan học hỏi kinh nghiệm tại các mô hình trong và ngoài nước. Mới chỉ có 3 bản có hoạt động du lịch với một số lượng nhỏ người dân tham gia cung cấp dịch vụ du lịch tại cộng đồng và hầu hết là lao động không chuyên. Chất lượng nguồn lao động vẫn còn nhiều hạn chế đối với tất cả các đối tượng

Để đào tạo nguồn lao động, đáp ứng nhu cầu phát triển du lịch cộng đồng thì bên cạnh việc cung cấp những kiến thức cơ bản về loại hình du lịch cộng đồng là nội dung đào tạo dành cho tất cả các đối tượng thì cần có những nội dung khác nhau dành cho từng đối tượng. Đối với cán bộ quản lý, cần đào tạo thêm những kiến thức về quản lý, điều hành, tổ chức, quảng bá, đầu tư du lịch cộng đồng. Người dân tham gia hoạt động du lịch phải được đào tạo, bồi dưỡng thêm những nội dung liên quan đến công việc trực tiếp của họ. Công tác đào tạo nguồn nhân lực cần được tiến hành theo các hình thức đào tạo khác nhau để nâng cao năng lực cho người dân. Ngoài các hình thức như tham quan mô hình, tập huấn tại chỗ, ban điều hành có thể ký hợp đồng với các cơ sở đào tạo, doanh nghiệp du lịch để kết hợp đào tạo. Về phương thức, phương pháp đào tạo, cần coi trọng phương pháp trực quan, cầm tay chỉ việc hoặc trải nghiệm thực tế, đặc biệt trong thời gian tới cần tăng cường tổ chức các hoạt động tham quan, học tập tại các mô hình du lịch cộng đồng trong và ngoài tỉnh.

Những giải pháp về đào tạo nguồn nhân lực là tiên quyết nhưng nó cần phải được tiến hành đồng bộ với những giải pháp khác thì mới hiệu quả. Ngoài vấn đề đào tạo nhân lực, mô hình du lịch cộng đồng tại Con Cuông cần chú trọng các giải pháp khác như: Chia sẻ lợi ích kinh tế với cộng đồng thông qua các nguồn thu từ hoạt động du lịch và tạo công ăn việc làm cho người dân địa phương; cải thiện điều kiện vệ sinh và môi trường,

hạn chế tác động của con người làm ảnh hưởng đến môi trường tự nhiên, sinh thái của vùng; đóng góp cho giáo dục và y tế, bảo tồn giá trị văn hóa, đảm bảo được tính bền vững của việc phát triển du lịch cộng đồng; xã hội hóa đầu tư và kêu gọi nguồn vốn đầu tư cho du lịch cộng đồng; quảng cáo và xúc tiến du lịch cộng đồng.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Hồ Thị Diệu Ánh, Báo cáo tổng kết đề tài Khoa học & Công nghệ cấp Bộ: *Các giải pháp tạo việc làm cho lao động nữ nông thôn ở một số huyện miền Tây Nghệ An*, Mã số: B2010-27-88, Vinh, 2011.
- [2] Hoàng Đức Chung, *Phát triển du lịch dựa trên bảo tồn văn hóa dân tộc Thái*, Hội nghị tổng kết hoạt động năm 2015 của Chương trình Con người và Sinh quyển Việt Nam do Ủy ban MAB Việt Nam tổ chức, 17/12/2015.
- [3] Khu dự trữ Sinh quyển Tây Nghệ An, Báo cáo tổng kết Dự án *Xây dựng mô hình du lịch cộng đồng tuyến Bồng Khê - Yên Khê - Lục Dạ - Môn Sơn, huyện Con Cuông - tỉnh Nghệ An*, 2012.
- [4] Nguyễn Hữu Nhân, *Phát triển cộng đồng*, NXB Đại học Quốc gia, Hà Nội, 2004.
- [5] Võ Quê, *Du lịch cộng đồng - lý thuyết và vận dụng*, NXB Khoa học và Kỹ thuật, Hà Nội, 2006.
- [6] Ủy ban Nhân dân tỉnh Nghệ An, Ban Quản lý Dự án Đa dạng hóa sinh kế, *Báo cáo hoạt động của Dự án trong 6 tháng đầu năm 2016*, 2016.
- [7] Trung tâm Phát triển Nông thôn bền vững (SRD), *Báo cáo Kết quả tập huấn Du lịch cộng đồng tại bản Xiềng, xã Môn Sơn, huyện Con Cuông, Nghệ An*, 2017.
- [8] Trung tâm Khoa học Xã hội Nhân văn, Sở Khoa học Công nghệ Nghệ An, *Báo cáo tổng kết đề tài Phát triển du lịch cộng đồng gắn với xóa đói giảm nghèo ở miền Tây Nghệ An*, 2014, tr. 50-60.
- [9] Trung tâm Xúc tiến Du lịch Nghệ An, Bản tin Du lịch số 12/2017, tr. 17.

Phụ nữ bản Khe Rạn (xã Bồng Khê) tham gia tập huấn thực hành nấu ăn phục vụ khách du lịch.

Người dân Khe Rạn (xã Bồng Khê) tham gia tập huấn thực hành xây dựng tuyến điểm du lịch.

Người dân bản Xiềng (xã Môn Sơn) tham gia tập huấn hướng dẫn du lịch.

Người dân bản Xiềng (xã Môn Sơn) tham gia tập huấn thiết kế tuyến điểm du lịch cộng đồng.

Ảnh: Trần Thủy

SUMMARY

HUMAN RESOURCE TRAINING TO DEVELOP COMMUNITY TOURISM IN THE CON CUONG DISTRICT, NGHE AN PROVINCE

The Con Cuong District is considered as a highlight of Nghe An tourism with the orientation of developing community tourism associated with preserving Thai culture. However, Thai community in Con Cuong District has just started to practice this type of tourism so there are many surprises. Human resource training is one of the prerequisites for developing community tourism in Con Cuong District, Nghe An Province. The article has pointed out the content and the forms of training that can be applied to improve the quality of labor resources to develop community tourism in Con Cuong District.